

Geo CĂLUGĂRU

„CONTROVERSIADA” SAU DESPRE FASCINAȚIA STILULUI COLOCVIAL

În Dicționarul Explicativ al Limbii Române, ediția a II-a, girat de Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”, apărut la Editura Univers Enciclopedic, București 1998, oprindu-mă la cuvântul colocviu – colocvii, am descoperit următoarele semnificații: convorbire, discuție (pe o temă dată). Formă de verificare a cunoștințelor dobândite de studenți, care constă în discuții, lucrări de laborator etc. M-am oprit apoi și la colocvial/colocvială – conversație (familiară). Din engleză colloquial.

Cum sursele de inspirație ale unui scriitor sunt cam aceleași, încercând o ierarhizare între ceea ce exprimă și cum face aceasta, n-ai cum să nu fi de acord că, decisiv în stabilirea originalității ca și cea a unei ierarhizări valorice, aici se află soluția. Dacă stilul este omul și adăugând nota personală a realizării propriu-zise a scrierii literare, adevărul este tot aici. Judecând astfel lucrurile, ca ghiocel ieșit de sub zăpadă pentru a vesti începutul primăverii, volum ultim, în ordine cronologică al scriitorului Nicolae Vasile „**Controversiada**” (Editura Betta, București, 2023) m-a convins că alături de fascinația omului, pe care îl cunosc bine, să adaug „fascinația stilului colocvial”, în care autorul a realizat conținutul bogat și complex de idei și sentimente, prin care ni s-a relevat artistul cuvântului, respectiv scriitorul matur și talentat de astăzi.

Dorind parcă să ne testeze nivelul de înțelegere al conținutului cărții, Domnia sa consemnează o atenționare, în cuprisul căreia, îmi îngădui o mică rectificare, pe care, îl rog pe autor, dacă crede că n-am dreptate, să mi-o ierte.

„Acțiunile din acest volum nu sunt imagine. Orice asemănări cu situații reale nu sunt întâmplătoare.” Dorind parcă să sublinieze însemnătatea covârșitoare a stilului, pertinentul prefațator, criticul literar Victor Atanasiu consemnează: „Nicolae Vasile este, în felul său, un postmodernist. Și să nu ne îndoim că-l cunoaște bine pe autor (și deci știe ce spune) precizează: „Pot să pretind că sunt un cunoscător al scrierilor beletristice ale autorului. L-am comentat nu o singură dată, iar un articol sintetic despre opera sa a apărut în primul volum al unei Enciclopedii a literaturii acestui început de secol și mileniu, curajoasa întreprindere fiind coordonată de Nicolae Vasile însuși.”

Dovedindu-se un om de cultură, temeinic format ca atare, referindu-se, în primul text la elementele constitutive ale familiei „mama și tata, și familia, legătura dintre ele, de natură divină, ne place să credem că așa era la început, în timp, aceasta devine contractuală, reprezentând o celulă esențială în rețeaua socio economică globală. Trebuie spus că, această celulă stând la temelia unei întregi construcții tradiționale de popoare, îi bucură pe unii că ele compun omenirea, așa cum există ea în prezent. Din cauza dezvoltării extraordinare a transporturilor și comunicațiilor, lumea tinde să devină un „sat mai mare”, fenomen botezat globalizare, făcându-i pe unii să se gândească la o structură mondială unică, un guvern mondial. Binențeles, cei care gândesc astfel au în vedere ca viitoarea structură să fie condusă de ei, că doar n-ar face aceste eforturi dacă n-ar avea

niște interese. După cum evoluează lucrurile, se pare că situația devine tot mai favorabilă înfăptuirii. Analizând filosofic problema, ne dăm seama că mama are un comportament teist, atât asupra copiilor săi, dar și asupra a tot ce se află în jurul său. Scriitorul Nicolae Vasile nu crede ca există o mama care să nu accepte filosofia finalist transcendențială referitoare la copiii săi, adică ideea că ei i-au fost dăruți de Dumnezeu. Din păcate, nu se mulțumește cu atât, ci caută să fie prezentă în toate aspectele vieții acestora, să se bage permanent în sufletul lor. Autorul este convins că viitorul organizatoric al omenirii se va hotărâ în lupta dintre sentimente și tehnologie, doar că s-a ajuns acolo încât și sentimentele pot fi influențate, la rândul lor, cu ajutorul emoțiilor create prin tehnologie, iar lupta devine inegală.

După cum evoluează lucrurile în prezent, este foarte plauzibilă profunda îngrijorare a autorului exprimată în întrebarea pe care și-o și ne-o pune și nouă tuturor: „Vom ajunge vreodată o populație globală cu indivizi fără mamă, fără tată, fără familie, vorbind o singură limbă, cea a calculatoarelor?”...

Amintindu-și de un film, pe care l-a văzut cândva, scriitorul Nicolae Vasile face un foarte scurt comentariu despre acesta: „Am văzut cândva un film, unde niște extraterestri ocupaseră Pământul și nu se găsea nici o armă eficace împotriva lor, până când un puștan răzvrătit a dat toate instrumentele muzicale pe care le avea la dispoziție, la maxim și a constatat că toți monștri din jur cădeau secerăți de ritmurile muzicii. Oare, muzica, în general arta, ne va rămâne singura armă!!!!???... În multe discipline artistice, limbajul este deja globalizat!...”

Stilul colocvial implică, pe lângă lejeritatea în care se consumă o discuție, întemeiată pe o deplină sinceritate, indiferent de subiectul abordat, realitatea ca adevăr al celor ce intenționează să se despovăreze, întru ușurarea conștiinței prin eliminarea, în actul spovedaniei a acelor aspecte, pe care le trăiește, simțindu-le ca poveri.

Așa am început să cred, pe măsură ce înaintam în parcurgerea conținutului acestui volum ale cărui texte prin alăturare deși, aparțin unor genuri literare diferite, unicul scop urmărit, despovărea prin spovedanie face parte ca ultim act din timpii necesari ca o operă să se nască, să fie creată. Este vorba de un timp al trăirii „ clipei cea repede (viața) ce ni s-a dat”, cum o numește Eminescu în „Scrisoarea I-a” neuitând, tot acolo, să ne avertizeze că „ar fi păcat să se lepede, clipa cea repede ce ni s-a dat”. Trebuie afirmat cu tărie că scriitorul nostru o valorifică pe deplin ca substanță esențializată, la o anume distanță, decantată în timp, în al doilea timp, cel al amintirii, numit, deloc întâmplător a doua viață, ca după o așteptare suficientă producerii unei esențializări depline, cât să-și conștientizeze tăria harului primit de la divinitate, cuplate în nevoia intimă de a se mărturisi la nivelul exigențelor impuse de spovedanie, să înfăptuiască, în cuprinsul ultimului timp al concretizării creației – cel al mărturisirii, înfăptuind la un înalt nivel artistic, mult deosebit calitativ de cel al omului comun care îndrăgostit pentru prima oară, simte și el nevoia de a se spovedi ființei adorate și atunci, cum ne spune cântecul „a luat un petec de hârtie și a așternut pe el tot focul dorului”, adiat de fiorul în stare să-l transporte într-un alt spațiu al propriei descoperiri.

Apreciind că-s foarte bine lămurite de prefațator aspectele la care se referă scriitorul Nicolae Vasile în conținutul textelor ce structurează răspunsul la întrebarea, la ce se referă autorul în cele șase texte, eu propunându-mi să relev modul de realizare, care m-a condus la titlul comentariului, ce mi-a fost relevat de ceea ce dezvăluie vocea proprie a scriitorului, acoperind celebra zicere a renumitului estetician francez Bufon „stilul e omul – scriitorul”.

Formularea titlurilor, profund chibzuită deschide, fiecare o geană de lumină asupra a ceea ce, în mare, aștepți să descoperi: „Mamă, tată, familie”; „Bărbatul. In persona”; „Bărbatul. În acta (Extazul puterii)”; „In nomine homines” (Controversiada) -sub pecetea unei totale sincerități (care dacă nu te ucide te întărește); „In nomine padre” (Grădina cu gutui), „Aforisme” și Bibliografie de autor.

Palmaresul bogat și divers al autorului, însemnând peste 20 de volume de autor, respectiv 6 romane, 3 eseuri, 5 volume de poezie, 2 proză scurtă, 4 filosofie, 1 istorie literară, 1 teatru i-a adus capacitatea de a ne convinge că „matematica și viața nu sunt același lucru, dar în simbioză dau viață ridicată la putere, convingându-ne că ne aflăm în fața unui scriitor îndreptățit să-și situeze opera pe raftul de sus al creației literare.

Prof. Geo CĂLUGĂRU, 2023